

בעניין: 1. חדו"ש - לחופש דת ושוויון, ע.ר. 58-051-2523

2. הפורום החילוני, ע"ר

שתיהן ע"י ב"כ עו"ד אורי רגב ו/או שגיא אגמון
מרח' האומן 22, ירושלים 9342114
טל. 077-5304131 פקס. 077-5304130
דואל: info@hiddush.org

העותרות

- נ ג ד -

הממונה על העמדת מידע לציבור בצה"ל

על ידי פרקליטות מחוז ת"א (אזרחי-מינהלי)
בית קרדן, מנחם בגין 154
ת.ד. 33475, תל אביב 6133302
טל. 073-3736222 פקס. 02-6468005

המשיב

עתירה על פי חוק חופש המידע

מוגשת בזה עתירה לחייב את המשיב למסור לעותרות את מלוא המידע שהתבקש במסגרת בקשת מידע שהגישו ביום 15.5.2019, ואשר עניינה בביקורי משפחות בשבתות בבסיסי צה"ל.

I. תמצית העתירה

1. ביום 15.5.2019 הגישו העותרות בקשת חופש מידע בבקשה לקבל פרטי מידע שונים הנוגעים למדיניות צה"ל והתנהלותו ביחס לביקורי משפחות בשבתות בבסיסי צה"ל, בדגש על זכותן של משפחות לבקר חיילים במהלך תקופת הטירונות וההכשרה הראשונית.
2. ייאמר ברקע הדברים, כי פנייה זו נעשתה לאור פרסומים שונים בתקשורת וברשתות החברתיות על כך שצה"ל משנה את מדיניותו בנושא זה, וכי ביקורי משפחות בבסיסי טירונים והכשרה בשבתות, שהיו בעבר מקובלים ואף מעוגנים בפקודות (בכפוף, כמובן, לצרכים מבצעיים) נאסרים בהדרגה בעוד ועוד מבסיסי צה"ל.
3. המשיב האריך פעם אחת את המועד למענה בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק חופש המידע, תשנ"ח - 1998 (להלן: "חוק חופש המידע" או "החוק"), ובהמשך הודיע על הארכה נוספת בהתאם לסעיף 7(ג) לחוק (הגם שבניגוד להוראת הסעיף ולדרישת העותרות - אישור ראש הרשות לא

נמסר להן מעולם); אך גם בחלוף חודשיים אלה - לא נמסר לעותרות כל מידע, ואף לא התייחסות לתזכורות חוזרות ונשנות.

4. לפיכך, משחלפו כל האורכות האפשריות ולמעלה מכך ומענה - אין, לא נותר לעותרות אלא לראות את הבקשה כאילו סורבה ללא הנמקה ולהגיש עתירה זו.

II. הצדדים לעתירה

5. העותרת 1, עמותת **חדו"ש - לחופש דת ושוויון** הנה עמותה רשומה הפועלת לקידום וליישום הלכה למעשה של ערכי חופש הדת והמצפון ושוויון זכויות גמור ללא הבדל דת, כמובטח במגילת העצמאות של ישראל וכמתחייב מערכיה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; במסגרת זו פועלת העמותה בהקשרים שונים לחיזוקו של שלטון החוק בתחום יחסי הדת והמדינה.

6. העותרת 2, עמותת **הפורום החילוני**, ***

7. המשיב הנו הממונה על העמדת מידע לציבור בצה"ל, אשר אחראי על מסירתו מכוח הוראות **חוק חופש המידע**.

III. המידע המבוקש וחשיבותו

8. **חוק חופש המידע** אינו מחייב את העותר להציג את נימוקי עתירתו, ולפיכך ניתן היה לכאורה לדלג על הפרק הנוכחי. אולם למען שלמות התמונה סברנו שיש להציג בקצרה את הרקע לבקשה, אשר יש בו להאיר הן על חשיבותו הציבורית של המידע, והן על הסיבות הלכאוריות לסירוב צה"ל למסור לעותרות את המידע המלא שהתבקש.

9. במשך שנים ארוכות התקיים בצה"ל נוהג מבורך, על פיו בסופי שבוע ניתנה אפשרות לביקורי משפחות בבסיסי צה"ל, ובעיקר בבסיסי הטירונוט וההכשרה (בכפוף, כמובן, לצרכים המבצעיים).

10. ביקורים אלה, שמטבע הדברים רובם התקיימו בימי שבת, העניקו לחיילים הנדרשים להישאר בבסיס לפרקי זמן ממושכים (רבים מהם מגויסים חדשים, במהלך הטירונוט או ההכשרה הראשונית) הקלה בתהליך ההתאקלמות בצה"ל, תמיכה משפחתית וחיזוק את הקשר בין המשפחות לבין צה"ל. משכך, קשה להפריז בערכם ובחשיבותם.

11. נוהג זה אף עוגן בפ"מ 33.0235, "**ביקור משפחות בבסיסי טירונוט**", אשר סעי' 6-8 לה קבעו שבמקרים בהם חיילים לא יצאו לביתם שבועיים לפחות - יש לאפשר ביקורים החל מהשבת השנייה, ומפקד היחידה אף רשאי לאשר ביקורים כל שבת כאשר אין מניעה מבצעית לכך. כן נקבע כי להורים דתיים יתאפשר לבקר את בניהם או בנותיהם ביום שישי הצמוד לשבת שבה אושר ביקור הורים לכלל חיילי הבסיס.

הפקודה מדגישה בסעיפה הראשון את הרציונל של ביקורים אלה וחשיבותם :

"1. מטרת הביקורים ליצור קשר תומך בין ההורים למערכת הצבאית, דבר המשפיע לטובה על החיילים."

12. נכון למועד הגשת הבקשת המידע - פ"מ 33.0235 האמורה לא הופיעה עוד באתרי צה"ל. על פי מידע לא רשמי אשר הגיע לעותרות מהורים אשר פנו בעניין זה לגופי צה"ל, כפי הנראה שהפקודה בוטלה. ככל שעלה בידי העותרות לברר - נכון להיום אין פקודה צה"לית בנושא (בוודאי שלא כזו שפורסמה לציבור); ובפועל התרה או איסור על ביקורי הורים בשבתות נתונה לשיקול דעתו הפרטני של כל מפקד בסיס, ללא מדיניות צבאית מוסדרת ואחידה.

אם כן - נכון להיום אין לציבור מידע מוסמך מטעם צה"ל הנוגע לנושא ביקורי המשפחות, למרות החשיבות הברורה שלו לכל חייל בצה"ל ולבני משפחתו, ולמרות האפשרות כי העדר פרסום עלול לגרום לאפליה בין משפחות וחיילים המשרתים בבסיסים שונים בניגוד לדין.

13. על פי מידע שהתקבל מהורי חיילים בהכשרות בבסיסי צה"ל השונים אשר נפגעו מן המדיניות החדשה - נכון להיום הופסקו ביקורי המשפחות בשבת בעיר הבה"דים כולה (תלונות ספציפיות נוספות התקבלו ביחס לבה"ד 7 ובה"ד 10); בא"ח 35, ביסל"ח, בהל"ג, בט"ר ניצנים ובסיסי ההדרכה של גבעתי, גולני, חטיבת כפיר, התותחנים והנח"ל. אין לנו ספק, גם בהתבסס על פרסומים עיתונאיים שונים, שאין אלה הבסיסים היחידים שבהם בוטלו הביקורים בשבתות וכי מדובר בתופעה נרחבת, ואולי אף כללית.

14. בפרסומים עיתונאיים שונים נטען מפי גורמי צה"ל, כי הסיבה לשינוי המדיניות ולהפסקת הביקורים בשבתות אינה דתית אלא דווקא סוציאלית - דהיינו, שלא ליצור פערים בין מי שבני משפחותיהם יכולים לבקרם לבין מי שמנועים מכך מטעמים כלכליים או בשל בעיות גישה.

15. ההליך הנוכחי עוסק כמובן בבקשת המידע, ובה בלבד; ולפיכך אין צורך בהקשר הנוכחי לעסוק בשאלת ההצדקה למדיניות הנוכחית. מדובר בסוגייה ציבורית אשר אמורה להיות נדונה בפורומים המתאימים; אולם כדי שהדיון הציבורי והמשפטי יהיה ענייני ורציני, נדרש מידע; ומידע זה מסרב צה"ל למסור לציבור.

IV. פניות העותרות

16. ביום 15.5.2019 הגישו העותרות לצה"ל את בקשת חופש המידע נשוא העתירה, במסגרתה ביקשו את כל המידע הנוגע למדיניות צה"ל ביחס לביקורי משפחות אצל חיילי צה"ל בבסיסי צה"ל בסופי שבוע; ומבלי לגרוע מכלליות האמור:

- א. כל פקודה או הוראה בצה"ל המתייחסת לנושא, בין אם היא בעלת אופי כללי ובין אם היא מתייחסת לקבוצת חיילים או בסיסים מסוימת (כגון: בסיסי טירונות, הדרכה, הוראות זרועיות וכו');
- ב. כל פקודה או הוראה בצה"ל המתייחסת לנושא, בין אם היא בעלת אופי כללי ובין אם היא מתייחסת לקבוצת חיילים או בסיסים מסוימת, אשר הייתה בתוקף במהלך 10 השנים האחרונות ואשר שונתה או בוטלה בינתיים, **בנוסחה בעת שהייתה בתוקף**, תוך ציון המועד שבו בוטלה או שונתה;
- ג. כל מידע הנוגע לדיוני מטה שנערכו בצה"ל בנושא במהלך 7 השנים האחרונות, לרבות סיכומי הדיונים;
- ד. העתק מכל מחקר או בחינה שנערך בצה"ל ביחס לחשיבות (או הנזק) של ביקורי משפחות או ביטולם;
- ה. העתק מכל מחקר או בחינה שנערכו בצה"ל ביחס לאפשרויות ההנגשה של ביקורי משפחות בסופי שבוע;
- ו. רשימת בסיסי ההדרכה (לרבות בסיסי טירונות) שבהם, נכון להיום, מותרים בעיקרון ביקורי משפחות בשבת, ורשימת בסיסי ההדרכה (לרבות בסיסי טירונות) שבהם, כמדיניות, לא מותרים כיום ביקורי משפחות בשבת.
- העתק הבקשה מצ"ב ומסומן **נספח ***.

17. למען שלמות התמונה יצוין, כי במקביל לבקשת המידע פנו העותרות גם לרמטכ"ל ולראש אכ"א בדרישה כי ישובו ויתירו את ביקורי המשפחות בבסיסי צה"ל בשבתות, כפי שהיה נהוג בעבר, בכפוף לאילוצים מבצעיים ותוך מתן אפשרות שווה לביקורים למשפחות שומרות שבת במהלך ימי שישי. פניית העותרות, ותזכורות רבות שנשלחו מאז לא זכו למענה, ונראה שגם במישור המהותי - ולא רק ביחס למסירת המידע - מעדיף צה"ל להתעלם מן הסוגיה.

18. ביום 17.6.2019 נשלחה לב"כ העותרות הודעת המשיב על פיה בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק **חופש המידע** מוארך מועד התשובה ב-30 ימים.

-- העתק ההודעה מצ"ב ומסומן **נספח ***.

19. ביום 15.7.2019 הודיע המשיב לב"כ העותרות כי ראש המטה הכללי נתן הארכה של 60 ימים נוספים לטיפול בבקשה, בהתאם לסמכותו על פי סעי' 7(ג) לחוק **חופש המידע**.

-- העתק ההודעה מצ"ב ומסומן **נספח ***.

20. בניגוד להוראה המפורשת בסעי' 7(ג) שעל פיה "ראש הרשות הציבורית רשאי להאריך, הארכה נוספת, את התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), בהחלטה מנומקת אשר תישלח

למבקש" - דהיינו, **החלטת ראש הרשות עצמה צריכה להישלח למבקש** - כל אשר נשלח הנו הודעה על כך שאישור כאמור ניתן, לכאורה. לפיכך, שב ב"כ העותרות ופנה ביום למשיב וביקש שהחלטת הרמטכ"ל תישלח אליו. משבקשה זו לא זכתה למענה, שב ב"כ העותרות על בקשתו ביום 23.7.2019. הפעם השיב המשיב כי "הנושא נמצא בטיפול כעת", אך גם הפעם לא התקבל כל מענה ענייני.

-- העתק הודעת הדואל מיום 15.7.2019 מצ"ב ומסומן **נספח ***.

-- העתק הודעת הדואל מיום 23.7.2019 ותשובת המשיב מצ"ב ומסומן **נספח ***.

21. כך או כך, גם הארכה זו הסתיימה לכל המאוחר ביום 15.9.2019, ועדיין לא נמסר לעותרות כל מידע. לפיכך שבו העותרות ופנו ביום 16.9.2019 למשיב, תוך שהן מלינות על כך שגם בחלוף ההארכה הנוספת לא נמסר להן המידע, ושבו ודרשו כי אישור הרמטכ"ל לאורכה יועבר אליהן. לפנייה זו לא התקבל כל מענה.

-- העתק פניית ב"כ העותרות מיום 16.9.2019 מצ"ב ומסומן **נספח ***.

22. ביום 26.9.2019 נשלח לב"כ העותרות מכתבה של רס"ן נועה הרפז-יוז מלשכת הרמטכ"ל, בה היא מתנצלת על העיכוב במענה לפניותיהן המהותיות של העותרות ומתחייבת כי הדברים נבחנים ומענה יינתן בקרוב. העותרות, שסברו לתומן כי גם בקשתן למידע תזכה למענה, ניאותו להמתין פרק זמן נוסף בתקווה שהמידע יתקבל וייחסך הצורך בהליכים משפטיים.

-- העתק מכתב לשכת הרמטכ"ל מצ"ב ומסומן **נספח ***.

23. אלא שהימים חלפו וכל מענה נוסף מן המשיב או מלשכת הרמטכ"ל לא נתקבל. בנסיבות אלה, כאשר חלפה כמעט חצי שנה מיום הגשת הבקשה ומענה אין - אין לעותרות אלא לראות את בקשתם כאילו סורבה ללא הנמקה (סעי' 6(ב) לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958); ומשכך, לא נותר לעותרות אלא להגיש עתירה זו.

V. נימוקי העתירה

24. מסירת מידע שלם ומלא במסגרות הזמן הקבועות בחוק הנה חובה שבדין, ולא "פריבילגיה" או "טובה" לפונה. היא מאושיות הדמוקרטיה, וחלק מחובת הנאמנות שחייב השלטון כלפי האזרח. בנסיבות אלה, לא ייפלא כי הן הדוקטרינה והן הפסיקה עמדו על חשיבות מתן מענה יעיל לבקשות על פי החוק. כך למשל ציין ד"ר סומר במאמרו "חוק חופש המידע: הדין והמציאות", המשפט ח' (תשס"ג) 435, 438:

"עוד יש להדגיש כי חשיבות עליונה להצלחת חוק חופש המידע טמונה בהפעלתו הפשוטה והיעילה. בקשה לקבלת מידע צריכה להיענות במהירות, ביעילות, בזול וברוב מוחלט של המקרים (שאינם נכנסים לגדרם של הסייגים למסירת

מידע על פי החוק) ללא כל עיכוב מיותר המחייב התנצחות עם הרשות ופנייה לערכאות. כל הערמה של קשיים על מימוש הזכות לקבלת מידע פוגעת במטרה הדמוקרטית של הזכות. עיכוב בקבלת המידע בזמן אמת מונע מהציבור לגבש את דעתו במועד לגבי סוגיות אקטואליות..."

25. כאמור, הבקשה הוגשה למשיב ביום 15.5.2019. אפילו אם נניח לטובת המשיב כי ניתנה אורכה בידי הרמטכ"ל - טענה אשר כאמור לא הוצגה לה כל אסמכתא, למרות פניות חוזרות ונשנות של ב"כ העותרות - **המועדים הרלוונטיים חלפו מכר**, מבלי שהעותרות קיבלו מענה כלשהו.

26. הדברים אמורים קל וחומר כאשר מדובר במידע בעל אופי ציבורי מובהק, המשפיע על אלפים רבים של חיילי צה"ל ובני משפחותיהם, וכאשר היעדר מענה ענייני נועד, על פני הדברים, לחסום את יכולתו של הציבור לפעול כנגד מדיניות צה"ל.

27. מדובר בהפרה ברורה של הוראות הדין, ויש להורות למשיבים למסור את המידע לאלתר.

28. למען הזהירות יוזכר, כי המשיבים לא סיפקו עד כה הנמקה כלשהי לאי מתן מענה או לאי מסירתו של המידע, ובהיעדר הנמקה גם אין בידי העותרות להתייחס לטיעונים אפשריים של המשיבים בנדון. ככל שיעלו המשיבים טענות לגופו של הסירוב, שומרות לעצמן העותרות את הזכות לבקש להוסיף התייחסות קונקרטית לטענות אלו.

VI. סוף דבר

29. על כן יתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את העתירה, ולחייב את המשיבים במסירת המידע לעותרות.

30. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות ראיות, לאור העיכוב הבלתי סביר וההפרה הבוטה של הוראות החוק בטיפול בבקשה.

31. עתירה זו נסמכת על תצהיריהם של עו"ד אלן בייקר, יו"ר הוועד המנהל של העותרת 1, ו-***, לתימכה בטענות העובדתיות שבה.

שגיא אגמון, עו"ד

ב"כ העותרות

הרב אורי רגב, עו"ד